

Statement BO Akkerbouw voor overleg Remkes

Kaders van het gesprek

BO Akkerbouw bundelt de krachten van de hele akkerbouwsector en pakt zaken op die verder reiken dan het individuele bedrijf. De 12 leden van BO Akkerbouw zijn verenigingen, coöperaties en andere organisaties die tezamen de veredeling, teelt, handel en verwerking vertegenwoordigen.¹ BO Akkerbouw is geen belangenbehartiger voor de primaire sector, maar een [erkende brancheorganisatie](#) in het kader van de gemeenschappelijke marktordening.

BO Akkerbouw is voorstander van een constructieve dialoog over de stikstofaanpak tussen het kabinet en de boerenorganisaties waarmee onder leiding van de heer Remkes op vrijdag 5 augustus jl. is gesproken. In dat gesprek heeft de heer Van der Tak ook namens enkele leden van BO Akkerbouw uitgangspunten neergelegd om die dialoog tot stand te laten komen. BO Akkerbouw ziet voor zichzelf geen rol in dat gesprek en laat dat gesprek nadrukkelijk over aan de boerenorganisaties.

Als ketenorganisatie en kenniscentrum gaat BO Akkerbouw wel graag het gesprek aan over het perspectief voor de akkerbouw, gelet ook op de tsunami van nieuwe regels die nu op de sector afkomt (o.a. 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, start nieuwe NSP/GLB, additionele klimaatopgave, nieuwe maatregelen waterkwaliteit en herziening mestbeleid). De maatregelen zetten het verdienvermogen van de akkerbouw onder druk. We spreken graag over de samenwerking tussen de overheid en de akkerbouwsector voor de opgaven op het gebied van waterkwaliteit, plantgezondheid, eiwittransitie, data en klimaat.

De Nederlandse akkerbouw

Akkerbouwers telen over het algemeen verschillende gewassen waarvan de opbrengst bij elkaar moet leiden tot voldoende inkomen. Op het land worden de teelten afgewisseld door middel van vruchtwisseling in het kader van duurzaam bodembeheer. Sommige gewassen worden vers van het land verkocht, maar de meeste gewassen worden verwerkt door gespecialiseerde bedrijven, vaak middenin de teeltgebieden. Samen met telers, andere ketenpartijen en kennisinstellingen vormen deze kapitaalsintensieve bedrijven innovatieve clusters in de regio. Voor veredeling, handel en verwerking zijn private ondernemingen en meerdere coöperaties actief die eigendom zijn van boeren en werken aan een goed financieel resultaat voor akkerbouwers.

Met een totale teelt van meer dan 500.000 hectare en circa 20.000 actieve bedrijven is de akkerbouw een belangrijke speler in de landbouw en het landelijk gebied. De Nederlandse akkerbouw is kennisintensief en vergaand gespecialiseerd in gewassen die goed groeien in het Nederlandse klimaat en meerwaarde opleveren in de keten. Nederlandse akkerbouwers produceren voornamelijk voor de (Noordwest-)Europese markt met uitzondering van zaden en pootgoed. De sector heeft een uitgebreid [onderzoeksprogramma](#) voor akkerbouwers en werkt als gehele keten aan opgaven op het gebied van onder meer bodem, [klimaat](#), biodiversiteit en [plantgezondheid](#).

¹ De 12 leden van BO Akkerbouw zijn Agrifirm, Avebe, Cosun, CZAV, Het Comité van Graanhandelaren, LTO Nederland, NAJK, NAO, NAV, Plantum, Van Iperen en VAVI.

Vertrouwenscrisis

De Nederlandse akkerbouwsector – met haar unieke samenwerking tussen ketenschakels op een stevige basis van kennis en ondernemerszin – is van wereldklasse en kan veel betekenen voor de transitie waar we in Nederland voor staan. Een voorwaarde is dat er door alle schakels in de keten een fatsoenlijke boterham te verdienen is. Als sector maken wij ons grote zorgen over de financiële gevolgen van alle genoemde nieuwe regels en voorschriften, waarbij integraliteit geen uitgangspunt lijkt te zijn. Het perspectief voor onze sector is al per 1 januari 2023 een vraagstuk waarbij het verdienvermogen van de hele keten op het spel staat.

BO Akkerbouw herkent de door de heer Remkes benoemde vertrouwenscrisis. De sector draagt hiervoor verschillende recente voorbeelden aan vanuit de akkerbouw:

- in het Klimaatakkoord (2019) heeft de Rijksoverheid zich gecommitteerd aan afspraken die zij voorsnog niet heeft uitgevoerd. Het gaat onder meer om de inzet op een gewasderogatie en om investeringsregelingen voor precisielandbouw en mestopslag²;
- na een langjarig traject om te komen tot het Nationaal Strategisch Plan (NSP/GLB) blijkt de voorgestelde ecoregeling bijzonder slecht uit te pakken voor akkerbouwers;
- over het nieuwe mestbeleid werd nauwelijks gecommuniceerd met de sector, waarna de maatregelen in het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn als verrassing kwamen;
- hoewel de akkerbouw de grootste sector is op het terrein van plantgezondheid, [ontbreekt samenwerking](#) met het ministerie van LNV voor verduurzaming op dit onderwerp ondanks meerdere pogingen hiertoe vanuit de sector.

Over het algemeen kan worden gesteld dat de overheid veel generieke maatregelen over de sector uitstort zonder dat er naar het verdienvermogen wordt gekeken. De uitwerking van maatregelen blijft vervolgens vaak lang liggen, terwijl de implementatie wel op korte termijn wordt verwacht. Daarnaast is het in de regel onduidelijk wat grote maatschappelijke opgaven betekenen voor individuele bedrijven. Om uit de vertrouwenscrisis te komen is het van belang samen het gesprek te voeren over gedeelde waarden en om samen belangrijke opgaven aan te gaan met perspectief en handvatten voor de betrokken partijen.

Toekomstperspectief van de akkerbouw

De akkerbouwsector ziet haar langjarig toekomstperspectief langs de volgende lijnen:

- een goed verdienvermogen voor alle schakels in de keten met een belangrijke rol voor de samenwerking tussen de verschillende ketenschakels;
- duurzame productie van gezond voedsel op basis van een breed teeltplan met onderscheidende meerwaarde in de markt;
- productie van robuust uitgangsmateriaal (zaden, pootaardappelen) voor een belangrijke bijdrage aan verdere verduurzaming en aan de Europese en mondiale voedselzekerheid;
- productie van biobased materialen voor de bouw en andere doeleinden ter vervanging van materialen op basis van fossiele grondstoffen;
- leveren van ecosysteemdiensten als waterberging, biodiversiteit, hergebruik van mineralen en koolstofvastlegging in een aantrekkelijk landschap;
- produceren binnen relevante milieugrenzen op het gebied van onder meer stikstof, waterkwaliteit en klimaat.

² Zie afspraken e, k en m van paragraaf C4.5.3 Landbouwbodems en vollegrondsteelt van het [Klimaatakkoord](#).

Samen realiseren van het toekomstperspectief

Om dit toekomstperspectief te realiseren zet de sector in het bijzonder in op de volgende zaken waarbij de rol van de overheid belangrijk is:

- weerbare teeltsystemen met behulp van moderne technieken (waaronder veredeling en precisielandbouw), en met de inzet van groene gewasbeschermingsmiddelen, groenbemesters en groene circulaire meststoffen;
- eiwittransitie waarbij meer voedsel wordt geconsumeerd en geproduceerd op basis van plantaardig eiwit;
- versnelling van de ontwikkeling van biobased grondstoffen voor onder meer materialen voor woningbouw en isolatie, voor verpakkingsmaterialen (als plasticvervangers) en als inhoudsstoffen voor specifieke toepassingen in medicijnen en chemie;
- meer duurzame energie opwekken gekoppeld aan het elektrificeren van bedrijven, het ontlasten van het net en de productie van waterstof en andere energiedragers;
- een eerlijk verdienvermogen voor alle partijen in de keten waarbij duurzaamheid wordt beloond op basis van transparante en breed gedragen methoden en er een gelijk speelveld is op de Europese interne markt;
- klimaatadaptatie op basis van duurzaam bodembeheer met een efficiënter gebruik van water en voldoende beschikbaarheid van zoet water;
- sturing op doelen met KPI's voor belangrijke omgevingsfactoren met ruimte voor het vakmanschap van telers;
- verdienmodellen waarbij het leveren van maatschappelijke diensten ook langjarig financieel wordt gewaardeerd door de maatschappij;
- een data ecosysteem met gestandaardiseerde FAIR data waarbij telers eigenaar zijn van hun eigen data.

Samenwerking

De minister van LNV heeft BO Akkerbouw erkend als brancheorganisatie onder Verordening (EU) 2013/1308 voor de gemeenschappelijke marktordening. De minister heeft daarbij zestien verschillende taken benoemd, waaronder het doen van onderzoek naar een geïntegreerde, duurzame productie en het uitvoeren van maatregelen om risico's in verband met het milieu te voorkomen en te beheren. Op basis van deze erkenning voert BO Akkerbouw een breed onderzoeksprogramma uit dat wordt gefinancierd door alle akkerbouwers.

De uitdagingen waar de sector en de maatschappij voor staan kunnen in de ogen van BO Akkerbouw alleen samen worden aangegaan. De akkerbouwsector is een sector die haar verantwoordelijkheid neemt, kansen pakt en problemen oplost. In de afgelopen jaren hebben we verschillende opgaven proactief opgepakt. Wij vragen en verwachten dezelfde inzet van de overheid, met respect en begrip voor ieders rol, taak en verantwoordelijkheid. Bij de regionale opgaven zien wij een belangrijke rol voor onze leden die ook in die regio's actief zijn. Onze oproep is om ook in de regio de verschillende schakels van de keten te betrekken.

Wij zien de akkerbouw als onderdeel van de oplossing voor veel maatschappelijke vraagstukken. Voor sectorale opgaven vinden we het van belang dat we deze samen integraal bekijken vanuit het uitgangspunt van een eerlijk verdienvermogen voor alle partijen in de keten. Het is de stapeling van regels uit verschillende beleidsvelden, zonder doorrekening van de economische impact, die telers nu het zicht op het perspectief ontnemt. Het is zaak om daar samen een helder perspectief te schetsen. Afgelopen maanden zijn daarvoor goede aanzetten gedaan met onder meer de samenwerking voor de maatwerkaanpak en voor biobased materialen. Langs die lijn werken wij graag samen verder – voor de akkerbouw van morgen.